

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 17 maja 2024 r.

Pozycja 112

POSTANOWIENIE

z dnia 7 lutego 2024 r.

Sygn. akt Ts 138/19

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Jarosław Wyrembak – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski – sprawozdawca
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym, zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 29 kwietnia 2020 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej R.S.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 11 września 2019 r. (data nadania), R.S. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu, zarzucił niezgodność oddziału 9 rozdziału X (nieprawidłowo określonego w skardze jako tylko „oddział 9”) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 652, ze zm.) w zakresie, w jakim „nie reguluje szczegółowo zachowań stanowiących czyny zabronione pod groźbą kary dyscyplinarnej i postępowania dotyczącego wymierzenia kary dyscyplinarnej osobie pozbawionej wolności, a także nie zawiera uregulowań przewidujących możliwość rozpatrzenia sprawy o przewinienie dyscyplinarne przez bezstronny niezawisły sąd na etapie poprzedzającym wymierzenie kary dyscyplinarnej”, z art. 42 ust. 1 i 2 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarga została wniesiona w związku z postanowieniem Sądu Okręgowego w O. z 8 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]), utrzymującym w mocy decyzję Dyrektora Zakładu Karnego Nr 2 w S. z 14 stycznia 2019 r. w przedmiocie wymierzenia skarżącemu kary dyscyplinarnej w postaci nagany, oraz w związku z zarządzeniem sędziego Sądu Okręgowego w O. z 8 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]) w sprawie nieuwzględnienia wniosku skarżącego o wyznaczenie dla niego obrońcy z urzędu w postępowaniu ze skargi na wskazaną wyżej decyzję z 14 stycznia 2019 r.

2. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 18 grudnia 2019 r. (doręczonym 30 grudnia 2019 r.) pełnomocnik skarżącego został wezwany do usunięcia braków formalnych skargi przez:

- 1) doręczenie pięciu poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii:
 - a) decyzji Dyrektora Zakładu Karnego Nr 2 w S. z 14 stycznia 2019 r.,
 - b) postanowienia Sądu Okręgowego w O. z 8 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]),
 - c) zarządzenia sędziego Sądu Okręgowego w O. z 8 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]),
 - d) postanowienia referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w S. z 29 maja 2019 r. (sygn. akt [...]),
 - e) pisma Okręgowej Rady Adwokackiej w O. z 4 czerwca 2019 r. ([...]);
- 2) udokumentowanie:
 - a) daty złożenia przez skarżącego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej wraz z pięcioma kompletnymi kopiami tego wniosku,
 - b) daty doręczenia skarżącemu postanowienia, o którym mowa w punkcie 1 lit. b,
 - c) daty doręczenia skarżącemu zarządzenia, o którym mowa w punkcie 1 lit. c,
 - d) daty doręczenia adwokatowi M.O. pisma, o którym mowa w punkcie 1 lit. e.

3. We wniesionym do Trybunału 7 stycznia 2020 r. (data nadania) piśmie procesowym pełnomocnik skarżącego złożył do akt postępowania kopie dokumentów, o których mowa w punkcie 1 zarządzenia sędziego TK z 18 grudnia 2019 r., a także udokumentował daty, o których mowa w punkcie 2 lit. b-d tego zarządzenia.

4. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 25 lutego 2020 r. (doręczonym 5 marca 2020 r.) pełnomocnik skarżącego został ponownie wezwany do usunięcia braku formalnego skargi przez udokumentowanie daty złożenia przez skarżącego – po otrzymaniu przezeń 13 lutego 2019 r. odpisów postanowienia Sądu Okręgowego w O. z 8 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]) oraz zarządzenia sędziego Sądu Okręgowego w O. z 8 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]) – wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu sporządzenia skargi konstytucyjnej wraz z pięcioma kompletnymi kopiami tego wniosku.

5. We wniesionym do Trybunału 12 marca 2020 r. (data nadania) piśmie procesowym pełnomocnik skarżącego udokumentował datę złożenia przez skarżącego wniosku o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu.

6. Postanowieniem z 29 kwietnia 2020 r. Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) – odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

Skarżący, jako rozstrzygnięcia uprawniające do wniesienia skargi konstytucyjnej, wskazał postanowienie Sądu Okręgowego w O. z 8 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]) oraz zarządzenie sędziego Sądu Okręgowego w O. z 8 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]), które zostały mu doręczone 13 lutego 2019 r. Skarżący złożył zaś wniosek do Sądu Rejonowego w S. o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej 18 marca 2019 r., czyli po upływie trzydziestu trzech dni. Bieg terminu do wniesienia skargi uległ wówczas wstrzymaniu. W związku z postanowieniem referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w S. z 29 maja 2019 r. (sygn. akt [...]) Okręgowa Rada Adwokacka w O. wyznaczyła dla skarżącego pełnomocnika pismem z 4 czerwca 2019 r. ([...]). Pismo to zostało doręczone adwokatowi 11 czerwca 2019 r. Następnego dnia wznowił bieg termin do wniesienia skargi konstytucyjnej, zaś pełnomocnik wniósł skargę do Trybunału 11 września 2019 r.,

czyli po upływie dziewięćdziesięciu trzech dni od dnia, w którym otrzymał pismo o wyznaczeniu go do reprezentowania skarżącego. W niniejszej sprawie skarga konstytucyjna została zatem wniesiona po upływie łącznie stu dwudziestu sześciu dni, czyli z wyraźnym przekroczeniem przepisanego terminu do dokonania tej czynności. Okoliczność ta uniemożliwiła nadanie dalszego biegu analizowanej skardze.

Odpis postanowienia Trybunału został doręczony pełnomocnikowi skarżącego 11 maja 2020 r.

7. W sporządzonym przez pełnomocnika piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 14 maja 2020 r. (data nadania), skarżący złożył zażalenie na postanowienie z 29 kwietnia 2020 r., w którym zarzucił Trybunałowi:

– „naruszenie przepisu art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, poprzez odmowę nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, z uwagi na przekroczenie terminu do wniesienia tejże skargi, w sytuacji, gdy skarga została wniesiona w terminie”;

– „błędne ustalenie, że skarga konstytucyjna została wniesiona po upływie łącznie stu dwudziestu sześciu dni, czyli z wyraźnym przekroczeniem przepisanego terminu do dokonania tej czynności, podczas gdy skarga została wniesiona po upływie łącznie 48 dni od daty doręczenia skarżącemu obu rozstrzygnięć”.

Skarżący złożył ponadto wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z wniosku pełnomocnika z 11 czerwca 2019 r. o zwolnienie go z obowiązku reprezentowania skarżącego oraz postanowienia Sądu Rejonowego w S. z 31 lipca 2019 r. (sygn. akt [...]), które miało zostać doręczone pełnomocnikowi 26 sierpnia 2019 r. – w celu wykazania, że w okresie od 11 czerwca 2019 r. do 26 sierpnia 2019 r. bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej uległ wstrzymaniu.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym, badając w szczególności, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdzono istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu (art. 37 ust. 1 pkt 4 lit. c w związku z art. 61 ust. 7 u.o.t.p.TK).

2. W pierwszej kolejności należy odnieść się do wniosku o dopuszczenie dowodów, które – zdaniem pełnomocnika skarżącego – uzasadniać mają dochowanie terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej.

Stosownie do art. 381 w związku z art. 397 § 3 w związku z art. 13 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.; dalej: k.p.c.) w związku z art. 36 u.o.t.p.TK Trybunał może pominąć nowe fakty i dowody, jeżeli skarżący mógł je powołać wraz z wniesieniem skargi konstytucyjnej, chyba że potrzeba powołania się na nie wynikła później. Treść art. 381 *in fine* k.p.c. (stosowanego odpowiednio w postępowaniu sądowokonstytucyjnym) implikuje twierdzenie, że skarżący wnioskujący o przeprowadzenie dowodu w postępowaniu zainicjowanym zażaleniem na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej powinien wykazać istnienie przyczyn określonych w tym przepisie, które usprawiedliwiają powołanie danego dowodu dopiero na tym etapie postępowania przed Trybunałem (por. odnośnie do postępowania cywilnego: wyrok SA w Szczecinie z 17 maja 2017 r., sygn. akt I ACa 117/17, LEX nr 2350443; H. Pie-

trzkowski, *Metodyka pracy sędziego w sprawach cywilnych*, Warszawa 2014, s. 651). Przepis ten jest wyrazem dążenia do koncentracji materiału procesowego przed Trybunałem Konstytucyjnym na etapie wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej przez jednego sędziego TK na zasadzie art. 61 ust. 1 u.o.t.p.TK (analogicznie jak w postępowaniu cywilnym przed sądem pierwszej instancji). Skarżący (zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika), który dopuszcza się zaniedbania w zakresie przysługującej mu inicjatywy dowodowej, musi liczyć się z tym, że Trybunał Konstytucyjny na etapie zażaleniowym nie uwzględni jego wniosku dowodowego (por. odnośnie do postępowania cywilnego: wyrok SN z 17 kwietnia 2002 r., sygn. akt IV CKN 980/00, LEX nr 53922). Nie można w zażaleniu na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej skutecznie żądać uzupełnienia materiału procesowego tylko z tego powodu, że skarżący spodziewał się wykazania określonej okoliczności za pomocą innych dowodów (por. odnośnie do postępowania cywilnego: wyrok SN z 7 listopada 1997 r., sygn. akt II CKN 446/97, OSNC nr 4/1998, poz. 67) albo w ogóle nie brał pod uwagę skutku braku informacji o określonym zdarzeniu oraz nieprzedłożenia Trybunałowi stosownego dowodu w tym przedmiocie. Za nieusprawiedliwione należy również uznać zgłaszanie dowodów dopiero w zażaleniu, spowodowane przyjętą przez skarżącego (jego pełnomocnika) koncepcją prowadzenia postępowania, według której istotne w sprawie okoliczności i dowody zostaną ujawnione przez niego dopiero w postępowaniu zażaleniowym. Za nowe fakty i dowody w rozumieniu art. 381 k.p.c. uznaje się takie, które nie istniały wcześniej lub o których istnieniu skarżącemu nie było wiadomo w toku postępowania przed Trybunałem na etapie wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej pomimo dołożenia staranności w zakresie zbierania dowodów. Nie stanowi potrzeby usprawiedliwiającej powołanie nowych faktów i dowodów w postępowaniu zażaleniowym fakt, że skarżący spodziewał się innej, korzystnej dla siebie oceny materiału procesowego, ani też sam fakt wydania niekorzystnego dla niego postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu skardze, ani także jego niedbalstwo (por. odnośnie do postępowania cywilnego: M. Manowska, *Apelacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 2015, s. 243).

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy, Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że pełnomocnik z urzędu – przy wnoszeniu skargi konstytucyjnej – ma obowiązek przedłożyć wszystkie dokumenty lub inne dowody, które są istotne przy badaniu, czy został dochowany termin do wniesienia skargi konstytucyjnej, w niniejszej sprawie obliczany na zasadzie art. 77 ust. 1 w związku z art. 44 ust. 3 w związku z art. 36 u.o.t.p.TK w związku z art. 165 § 1 k.p.c. w związku z art. 114 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.). Należy zatem negatywnie odnieść się do zachowania pełnomocnika, który dopiero na etapie postępowania zażaleniowego przedkłada dowody, w których posiadaniu był w chwili wnoszenia skargi konstytucyjnej, a które nie były znane Trybunałowi w dacie wydawania postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Z tych względów przedkładanie na etapie postępowania zażaleniowego dokumentów, które powinny były być złożone wraz ze skargą konstytucyjną, jako uzasadniające – zdaniem skarżącego (jego pełnomocnika) – dochowanie terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej należy ocenić jako spóźnione. Trybunał Konstytucyjny rozpatrujący zażalenie na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej nie może bowiem niejako „sanować” uchybień i zaniedbań popełnionych przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego (por. postanowienie TK z 22 listopada 2012 r., sygn. Ts 307/11, OTK ZU nr 6/B/2012, poz. 529).

W związku z powyższym Trybunał – na podstawie art. 381 w związku z art. 397 § 3 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. w związku z art. 36 u.o.t.p.TK – pomija zgłoszone w zażaleniu dowody w postaci: wniosku pełnomocnika z 11 czerwca 2019 r. o zwolnienie go z obowiązku reprezentowania skarżącego oraz postanowienia Sądu Rejonowego w S. z 31 lipca 2019 r. (sygn. akt [...]).

3. Dla porządku Trybunał zwraca uwagę, że u.o.t.p.TK nie reguluje wprost wpływu wniosków pełnomocników z urzędu o zwolnienie ich z obowiązku zastępstwa prawnego skarżących na bieg terminu wniesienia skargi konstytucyjnej. Materia ta nie jest także regulowana w k.p.c., którego przepisy stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie nieuregulowanym w u.o.t.p.TK. Należy jednak odnotować, że Sąd Najwyższy przyjmuje, iż złożenie przez pełnomocnika wniosku o zwolnienie go z obowiązku zastępowania strony „pozostaje bez wpływu” na bieg terminów procesowych (por. np. postanowienie SN z 20 grudnia 2000 r., sygn. akt V CKN 1687/00, LEX nr 548819).

Mając na uwadze powyższe, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 listopada 2019 r., sygn. SK 6/18 (OTK ZU A/2019, poz. 62) uznał, że „[w] obecnym stanie prawnym istnieje jedna tylko przyczyna wstrzymania biegu terminu złożenia skargi konstytucyjnej – złożenie przez potencjalnego skarżącego wniosku do sądu rejonowego o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu (por. art. 44 ust. 3 ustawy o organizacji TK). Regulacji tej – jako wyjątku od zasady ogólnej wyrażonej w art. 77 ust. 1 ustawy o organizacji TK – nie można interpretować rozszerzająco”.

W tym stanie rzeczy – abstrahując od ustaleń poczynionych w punkcie 2 tej części niniejszego uzasadnienia – wniosek pełnomocnika skarżącego z 11 czerwca 2019 r. oraz czas jego rozpatrywania przez Sąd Rejonowy w S. nie mogłyby przełamać braku podstawy prawnej do zawieszenia biegu terminu wniesienia skargi konstytucyjnej. W rezultacie Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 29 kwietnia 2020 r. prawidłowo ustalił, że pełnomocnik z urzędu wniósł, w imieniu skarżącego, skargę konstytucyjną po upływie przepisanej terminu.

W związku z powyższym należało postanowić jak w sentencji.